

ÚVOD K ROZBORU DOKUMENTŮ Z JEDNOTLIVÝCH OBCÍ JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Typy předložených dokumentů a zkratky použité k jejich označení :

KP Komunitní plán sociálních služeb
ST Podklad pro střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v JMK
SS Střednědobá strategie
PR Priority
SV Sociologický výzkum
VA Vyhodnocení ankety
APU Analýza potřeb uživatelů
FPS Formuláře potřebnosti služeb (List 2 – Udržitelnost sociálních služeb, List 3 – Navýšení kapacity sociálních služeb, List 4 – Sociální služby, které dosud neexistují)

Další zkratky:

ORP Obec s rozšířenou působností
SO Spádová oblast ORP
DPS Domy pečovatelské služby

Seznam obcí, které poskytly dokumenty k plánování sociálních služeb a zkratky použité k jejich označení:

BL Blansko
BO Brno
BR Břeclav
BU Bučovice
HU Hustopeče
KU Kuřim
KY Kyjov
MK Moravský Krumlov
PO Pohořelice
RO Rosice
SL Slavkov
TI Tišnov
VE Veselí nad Moravou
VY Vyškov
ZN Znojmo
ŽI Židlochovice

Značení odkazů na jednotlivé dokumenty je prováděno takto :

Typ dokumentu – obec (stránka dokumentu nebo číslo listu nebo číslo priority)

Např. **KP-BL(29)** odkazuje na 29. Stránku Komunitního plánu sociálních služeb města Blanska popřípadě plánu pro celou spádovou oblast ORP Blansko

1. Celkové posouzení použitelnosti předložených dokumentů k ověření hypotéz

Analyzované dokumenty mají rozdílnou úroveň, což může být způsobeno stylem zadání, neurčitostmi v požadavcích na skladbu dokumentů, ale také růzností potřeb sociálních služeb v jednotlivých oblastech. Vcelku pochopitelné je, že dokumenty o sociálních službách odrážejí demografické a sociálně ekonomické poměry oblasti. Kde je více lidí, lze předpokládat větší potřebu a různost sociálních služeb než v oblastech méně lidnatých. Přes veškeré odlišnosti představují předložené dokumenty výsledek práce mnoha odborníků, pracovníků obecních a městských úřadů, členů komisí pro přípravu komunitních plánů, dobrovolníků z řad uživatelů sociálních služeb, poskytovatelů a samozřejmě výzkumných pracovníků. Jsou tedy **dobře použitelné k posouzení hypotéz**. Nebude možno mluvit o verifikaci nebo falsifikaci hypotéz, vždyť nejde konec konců o vytváření nové teorie sociálních služeb. V předkládané zprávě se jedná hlavně o praktickou použitelnost výsledků analýz při strategickém plánování sociálních služeb. Hypotézy samotné byly vytvořeny v průběhu první fáze výzkumu a dobře rozvíjejí výsledky plynoucí z analýz již realizovaných komunitních plánů v mnohých oblastech ČR. Jedná se pouze o výběr důležitých hypotéz v méně sledovaných oblastech. Pokud by hypotézy měly pokrýt všechny oblasti sociální péče, pak by bylo zapotřebí podstatně širšího sociologického výzkumu.

Studium dokumentů z jednotlivých měst a obcí je jedním z pěti zdrojů sloužících k ověření předkládaných hypotéz. Pokud by se relevance ověřování měřila počtem respondentů, kteří se jej zúčastnili, lze úspěšně soudit, že právě tento způsob má relevanci nejvyšší.

2. Komentáře k jednotlivým hypotézám

I. SYSTÉMOVÉ HYPOTÉZY

• I.A INFORMOVANOST, INFORMACE, PORADENSTVÍ

I.A.1: V regionu neexistuje informační systém o sociálních službách.

KP-BO(28): Potřeba vyšší informovanost veřejnosti o sociálních službách obecně je průřezová priorita

KP-BO(30): Neexistuje jednotná funkční a dostupná databáze poskytovatelů sociálních služeb

KP-BL(28): nejvíce návrhů pro zřízení nových služeb se týkalo informovanosti, dostupnosti informací jak ve městě tak v obcích, a propagace nabízených možností sociálních služeb.

KP-BL(29): Vytvoření organizace, místa, kde budou poskytovány komplexní informace o sociálních službách pro veřejnost. (31)Vítaný by byl průvodce v oblasti sociálních služeb

KP-BL(30): U občanů převažuje nízká informovanost o službách a jejich poskytovatelích. Výrazně nižší informovanost je v menších obcích. Důležitá je forma informace – médium (preferují místní tisk, letáky, televizi – na menších obcích spíše sousedé.

KP-BL(31)Nejnižší informovanost o sociálních službách se projevila u mládeže.

PR-BR(2) Mezi veřejností a uživateli chybí dostatečná informovanost o poskytování služeb

PR-HU(2)Komplexní informování veřejnosti v oblasti poskytování sociálních služeb.

VA-KU(6)Obecně malá informovanost, nejmenší u mladých

ST-MK(p1): nedostatečná informovanost veřejnosti, požadavek zřízení informačního centra

ST-MK(4): zajistit dostatečnou informovanost
 ST-KY(1): mezery jsou v informovanosti a komunikaci, (3)plánují vytvoření databáze poskytovatelů, informačního centra
 ST-RO(7): zlepšit informovanost v oblasti sociálních služeb (11)informovanost patří k základním prioritám
 ST-SL: zvyšovat informovanost občanů o sociálních službách
 SS-TI(1): město iniciuje pravidelnou informační činnost pro region, zřídí poradenskou a informační službu
 SV-TI(14): chybí poradenská a informační služba
 APU-ZN(49): nízká informovanost o službách pro ženy
 KP-ZN(65): zvýšit povědomí veřejnosti o oblasti sociální sféry na území regionu,
 ST-VE(2):zvýšení informovanosti
 ST-ŽI(14):uživatelé se necítí dobře informováni, chybí poradna
 VA-BU(8): doporučeno vytvořit informační leták

Předložená hypotéza je v dokumentech jednoznačně podporována. Není jediné obce, která by považovala informovanost o sociálních službách za postačující. V tomto názoru se také shodují jak uživatelé, tak poskytovatelé i zadavatelé, i když každá ze skupin může mít jinou příčinu. Lze vycítit i určitou bezradnost zejména v menších oblastech při hledání způsobů, jak informovat. Vytvoření jednotného krajského systému informování a metodická pomoc realizátorům komunitního plánování by jistě byla přivítána.

I.A.2: Klienti neznají dopady nového sociálního zákona.

KP-BO(28): Potřeba vyšší informovanost veřejnosti o sociálních službách obecně je průřezová prioritou
 KP-BO(31): Neexistuje místo, kde by občan získal komplexní informace o sociálních službách
 KP-BL (21): U respondentů se projevila velice malá informovanost o možnostech využívat sociální služby. Mnozí klienti neměli představu, co jsou sociální služby.
 VA-KU(6)Obecně malá informovanost, nejmenší u mladých
 ST-KY(2): plánují komplexní informování veřejnosti v sociální oblasti
 APU-ZN(50): uživatelé mají zkreslené představy o poskytovaných službách

Z propracovanějších dokumentů lze usuzovat, že klienti sociálních služeb, ale ani potenciální klienti – tedy veřejnost se buď nezajímá o dopady nového sociálního zákona, případně si je neuvědomuje, někdy dokonce nechápe. Občané se nemohou dobře orientovat v nabídce sociálních služeb. Široká vysvětlovací akce nebude pravděpodobně v silách a možnostech jednotlivých obcí. Účinnější by byla krajská mediální kampaň, která by nejen informovala o sociálních službách obecně, ale i pro jednotlivé regiony.

I.A.3: Poradny nejsou pro klienty důležitým zdrojem informací.

KP-BO(31): Neexistuje místo, kde by občan získal komplexní informace o sociálních službách
 KP-BL(25) : Poradenské služby Charity nepovažují klienti za sociální službu.
 KP-BL(29): Chybí poradenská služba (32) Požadováno zkvalitnění poradenské složky služeb.
 PR-HU(5): plánují zřízení poradenských služeb
 VA-KU(6)Radu hledají u rodiny, známých, na úřadě – nikoli v poradně
 ST-MK(p2): občané postrádají poradenskou službu
 ST-PO(4) Klienti hledají informace u poskytovatelů, organizací, na internetu, u známých, poradna není, přivítali by kontaktní místo
 VA-SL: je velký zájem o poradenské služby
 ST-SL: plánují zřízení sociálně právní poradny
 SV-TI(14): chybí poradenská a informační služba
 KP-ZN(67): zřídít poradnu, informační centrum

Jakkoli je logické, že poradna by měla být hlavním místem, kde získá občan informaci a radu, z dokumentů vyplývá, že lidé hledají radu a pomoc spíše jinde (u poskytovatelů, na městském úřadě, u lékaře, u známých, příbuzných, u jiných uživatelů apod.) V současné době skutečně nejsou poradny důležitým a vyhledávaným zdrojem informací. Ve většině míst pak zřízení sociálně právních nebo jiných poraden teprve plánují. Lze předpokládat, že by pracovníci v obcích přivítali metodické vedení od krajských odborníků při zřizování poradny, vypracování jejího statutu apod., žádoucí by bylo i zvýšení publicity poraden v rámci informační kampaně o sociálních službách.

I.A.4: Poptávka uživatelů není v regionu pravidelně monitorována.

KP-BL(15): Průzkumu potřebnosti sociálních služeb se zúčastnily tři čtvrtiny respondentů z Blanska, z čehož zpracovatelé KP usoudili na chybný přístup v menších obcích ke komunitnímu plánování. Navíc to svědčí o pravděpodobně nízké informovanosti a ta vyplývá ze skutečnosti, že monitorování poptávky uživatelů bylo jednorázové, takže nevešlo do povědomí občanů.

ST-MK(5): provádět koncepční monitoring potřeb a poptávky po sociálních službách (tedy není), zajistit sběr a zpracování dat v oblasti sociální péče

ST-PO(16,17) plánují šetření o potřebě služeb pro matky s dětmi, zmapovat občany společensky nepřizpůsobivé, osoby v krizi, etnické menšiny

ST-KY(2): plánují pravidelné mapování dalších oblastí v soc. službách

Z analyzovaných dokumentů nelze jednoznačně soudit, že by poptávka po sociálních službách nebyla pravidelně monitorována. Deskripce situace v regionu nemusí být nutně prováděna pomocí sociologického výzkumu, anketních šetření nebo jinou z výzkumných technik. Zjišťování poptávky uživatelů je pravděpodobně spíše živelné a vychází z pozorování pracovníků, u nichž se potenciální klienti o nějakou službu uchází. Je však nebezpečné usuzovat, že není-li poptávka, není ani potřeba. Odtud opět vyplývá potřeba krajské informační kampaně s následným vybídnutím k monitorování poptávky. Mnohé obce by pak přivítaly metodickou pomoc a pravděpodobně i standardizovaný nástroj k pravidelnému zjišťování poptávky.

• I.B KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

I.B.1: Účast uživatelů sociálních služeb na procesu komunitního plánování je nízká-omezená.

KP-BL(15): Průzkumu potřebnosti sociálních služeb se zúčastnily tři čtvrtiny respondentů z Blanska, z čehož zpracovatelé KP usoudili na chybný přístup v menších obcích ke komunitnímu plánování.

ST-KY(1): plánují umožnit občanům podílet se na rozvoji služeb

ST-SL: dělají opatření pro větší zapojení veřejnosti do tvorby komunitního plánu

SS-TI(1): město plánuje vytvoření komunitního plánu, předpokládají zapojení uživatelů

APU-ZN(48): uživatelé se potřebují setkávat s osobami ve stejné situaci-měla by být podporována možnost sdružování (formou projektů), doporučují větší zapojení uživatelů v procesu komunitního plánování

Z předložených dokumentů nelze soudit, že v celém kraji je účast uživatelů na procesu komunitního plánování nízká. Je ale pravděpodobné, že je dostačující pouze ve velkých městech. Čím menší obec, tím i menší účast uživatelů na komunitním plánování. Obecně je možné předpokládat, že lidé mají sklon sdružovat se s těmi, kdož se ocitli ve stejné situaci. Pokud by kraj vypsál grant na programy, které takové sdružování podporují, mělo by to vliv na zvýšení účasti sdružení uživatelů na procesu komunitního plánování.

I.B.2: Jednotliví poskytovatelé sociálních služeb vzájemně nespolupracují.

KP-BL(29): Chybí propojení služeb, aby bylo možno se nejen poradit, ale i najít dlouhodobé řešení problémů.

KP-BL(39): Problematická je provázanost a spolupráce mezi organizacemi, které poskytují sociální služby, roztržitost a nedostatečně koordinovaná činnost pro zdravotně postižené občany.

KP-ZN(66): podporovat komunikaci mezi subjekty včetně mimoregionálních poskytovatelů

ST-VE(2): spolupráce obcí s poskytovateli

Explicitně je takové tvrzení vysloveno pouze ve dvou případech. Implicitně je ale přítomno ve většině dokumentů. Zdůrazněn je problém spolupráce poskytovatelů z různých oblastí působnosti ORP. Z toho vyplývá potřeba krajské provázanosti a zařazení potřebnosti a stylu takové spolupráce do krajské koncepce komunitního plánování sociálních služeb.

I.B.3: Komunikace mezi poskytovateli, zřizovateli a uživateli sociálních služeb není rozvinutá.

ST-MK(5): koordinace, plánování a vyhodnocování sociálních služeb v procesu KPSS

ST-KY(2): plánují vytvářet plán soc. služeb, který vznikne aktivní spoluprací uživatelů, poskytovatelů a zadavatelů

ST-SL: dělají opatření pro aktivizaci pracovních skupin při tvorbě komunitního plánu

Ve většině obcí je komunitní plánování ve fázi rozjezdu a je tedy samozřejmé, že komunikace mezi poskytovateli, zřizovateli a uživateli této skutečnosti odpovídá. Tam, kde je komunitní plánování dobře rozvinuto (např. v Brně), tam je i spolupráce v triádě na vysoké úrovni. Pokud by krajská koncepce zahrnovala stáže začínajících u pokročilých nebo jiné formy předávání zkušeností, bylo by to jen ku prospěchu komunitního plánování sociálních služeb.

• I.C FINANCE, FINANCOVÁNÍ SYSTÉMU SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

I.C.1: Pravidla pro přidělování finančních prostředků z městského rozpočtu neexistují.

KP-BL(100 a d.): Pravidla jsou.

PR-BR(7) Byla zahájena jednání o komplexní ekonomické analýze k rozvoji sociálních služeb – se starosty SO

ST-MK(4): vytvořit systém financování (tedy není)

ST-SL: připravili jednorázový plán pro příští rok

ST-ŽI(24): připravili jednorázový plán

ST-BU(5): připravili neúplný jednorázový plán

Z předložených dokumentů nelze soudit, že by existovala v kraji standardní pravidla pro financování sociálních služeb v obcích. Pouze ve dvou případech měla pravděpodobně města svá pravidla, jinak dokumenty obsahovaly jednorázový plán pro příští rok. Pokud by krajské odborníky vypracovali a doporučili instrument, který by usnadňoval a sjednocoval práci na rozpočtových pravidlech v této oblasti, pomohlo by to ke zvýšení efektivity při využívání finančních prostředků.

I.C.2: Ve městech nefunguje systém dlouhodobého financování sociálních služeb.

KP-BL(100 a d.): Pravidla jsou.

ST-MK(4): vytvořit systém financování (tedy není)

ST-SL: připravili jednorázový plán pro příští rok

ST-BU(5): připravili neúplný jednorázový plán

Z předložených dokumentů nelze soudit, že by existovala v kraji standardní pravidla pro dlouhodobé financování sociálních služeb. Pouze ve dvou případech mají pravděpodobně města svá určitá pravidla, jinak dokumenty obsahovaly jednorázový plán pro příští rok. Pokud by krajszí odborníci vypracovali a doporučili instrument, který by usnadňoval a sjednocoval práci na rozpočtových pravidlech pro dlouhodobé financování sociálních služeb, pomohlo by to ke zvýšení efektivity při využívání finančních prostředků. Kromě toho by mohli jednotliví poskytovatelé s větší jistotou a lépe plánovat udržení a rozvíjení svých služeb.

I.C.3: Spolupráce poskytovatelů služeb s podnikatelským sektorem není rozvinuta.

PR-HU(3): u priorit se předpokládá především dotace JMK, finance od města a příspěvek klientů, v některých případech (pečovatelská služba) dotace od MPSV

V dokumentech se o takové spolupráci prakticky nemluví, a to ani ve smyslu poskytnutí služeb, ani ve smyslu poskytnutí dotací nebo jiné finanční pomoci. Z toho lze opatrně soudit, že taková spolupráce není rozvinuta nebo prakticky neexistuje. Inicivace a aktivizace takové spolupráce by mohla být součástí krajské koncepce rozvoje sociálních služeb. Krajská hospodářská komora by pak instruovala své členy a podala jim vhodná doporučení.

I.C.4: Neexistuje pozice projektového manažera pro dotace z EU (na městě, kraji).

ST-MK(4): zlepšit využití všech dostupných zdrojů financování zejména z ESF

SS-TI(3): předpokládají získávání financí na rozšiřování soc. služeb z příslušných operačních programů

ST-BU(5): v neúplném plánu počítají mimo jiné s dotacemi EU, ale připisují otazník

O pozici krajského či městského manažera pro dotace z EU není v analyzovaných dokumentech ani zmínka. Ve větších městech při úvaze o financování počítají s dotacemi z EU a z jejich plánů finančního zabezpečení je patrné, že sice vědí, jak na to, ale jsou si vědomi možných problémů. Většinou však obce uvádějí jako zdroje dotace z MPSV, JMK, z obecních rozpočtů a od uživatelů. Pokud se někde vyskytne návrh dotace z EU, je patrná nejistota, bezradnost, bývá připsán otazník. Odtud lze soudit na potřebnost takové instituce v kraji, ať již se bude jednat o projektového manažera nebo skupinu specializovanou na financování oblasti sociálních služeb, která by byla k dispozici zadavatelům i poskytovatelům z celého kraje.

II. HYPOTÉZY CÍLOVÝCH SKUPIN UŽIVATELŮ

• II. A DĚTI A MLÁDEŽ DO 26 LET

II.A.1: Multifunkční centrum pro mládež buď v regionu neexistuje nebo není zajištěna stabilita jeho existence.

KP-BO(80): vznik nových nízkoprahových center pro děti a mládež

KP-BL(67): Nedostatek klubů pro mládež, nedostatečná kapacita nízkoprahového klubu.

FPS-BR : nedostačující kapacity

VA-KU(21)potřeba nízkoprahového zařízení pro mládež

ST-MK(p4): je potřebné nízkoprahové centrum pro děti a mládež

ST-PO(7) Vandalismu a agresivitě mládež by se dalo zamezit, kdyby bylo centrum volnočasových aktivit

ST-RO(8): bylo by dobré zřídit nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

SS-TI(3): plánují zřízení nízkoprahového centra pro mládež
ST-VY(4): prioritou jsou nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
KP-ZN(68): zřídit nízkoprahová centra pro děti a mládež včetně aktivizační služby
ST-VE(3): zřídit nízkoprahové centrum pro děti a mládež
ST-BU(2): cílová skupina není ve střednědobém plánu uvažována

Pro oprávněnost této hypotézy mluví to, že ve většině dokumentů je považováno zřízení a zajištěné fungování takového centra, které je většinou pojmenované jako nízkoprahové, za prioritu. Požadavek multifunkčního centra pro děti a mládež zahrnuje širší škálu služeb a je tedy zřejmě náročnější personálně, ekonomicky i prostorově. Zařazení pobídky k budování takových center do krajské koncepce rozvoje sociálních služeb a příprava dotací směřovaných právě k této aktivitě by napomohla rozšíření sociálních služeb této cílové skupině.

II.A.2: Děti mají omezenou nabídku aktivit pro využití svého volného času.

FPS-BR : nedostačující kapacity
ST-MK: nedostatečná nabídka volnočasových aktivit pro děti
ST-PO(7) Vandalismu a agresivitě mládež by se dalo zamezit, kdyby byla dostatečná nabídka volnočasových aktivit
SV-TI(16): chybí centrum pro volnočasové aktivity dětí
APU-ZN(49): volnočasové aktivity dětí nejsou podle uživatelů veřejně podporovány
KP-ZN(68): zřídit nízkoprahová centra pro děti a mládež včetně aktivizační služby
ST-VE(3): budou podporovat volnočasové aktivity pro děti a mládež
ST-BU(2): cílová skupina není ve střednědobém plánu uvažována

Z dokumentů plyne, že volnočasovým aktivitám pro děti přisuzují obce velkou důležitost a očekávají, že zvýšení nabídky přinese snížení sociálně patologického jednání. Za povšimnutí stojí názor, že někteří uživatelé soudí, že volnočasové aktivity dětí nejsou veřejně podporovány. Pokud se důraz na umožnění a rozšíření nabídky volnočasových aktivit pro děti stane součástí krajské koncepce, bude to právě výrazem veřejné podpory rozvoje této oblasti.

II.A.3: Je málo veřejně přístupných sportovišť, hřišť.

FPS-BR : nedostačující kapacity
ST-PO(8) Vandalismu a agresivitě mládež by se dalo zamezit, kdyby měla mládež přístup ke sportu, chybí parkové plochy, vycházkové trasy, cyklostezky, místa, kde by si děti hrály
KP-ZN(71): vybudovat hřiště pro starší děti (od 12 let)

Z dokumentů plyne, že volnočasovým aktivitám a zejména umožnění bezplatného přístupu na sportoviště přisuzují obce velkou důležitost. Všimají si nedostatečných kapacit a připravují k tomu opatření. Stálo by za úvahu, zda by součástí krajské koncepce sociálních služeb v oblasti péče o děti a mládež nemělo být doporučení sportovním klubům, aby umožnili zejména dětem bezplatný přístup na sportoviště. V možnostech, a to i menších obcích, je budování hřišť, plácků pro děti a mládež.

II.A.4: Primární drogová prevence mládeže ve škole i mimo ni je podceněna – nerealizována – omezena.

KP-BO(81): plánují rozvoj preventivních programů (k sociálně patologickým jevům) pro děti a mládež
ST-KY(5): udržují a budou podporovat terénní programy, kontaktní centrum, terapeutickou komunitu a následnou péči pro drogové uživatele

V předložených dokumentech se o drogové prevenci mládeže ve škole nemluví vůbec, z čehož ale nelze soudit, že by zcela neexistovala. Možné vysvětlení je, že obce (ač jsou zřizovateli škol), nepovažují za potřebné v komunitním plánu nebo ve strategii rozvoje tuto aktivitu uvádět. Málo je však zmínek o programech preventivních i terénních mimo školu. Přesto není možné mluvit o podcenění této sféry. Vhodné zařazení primární drogové prevence do krajské koncepce s doporučením nejen pro školy, které kraj zřizuje, ale i pro obce, které pak mimoškolní prevenci u mládeže řádně ocenily, by napomohlo zintenzivnění práce v této oblasti.

• II.B RODINA V PROBLÉMECH

II.B.1: Azylové bydlení pro matky s dětmi má omezené - nedostatečné kapacity.

KP-BO(77): podpora existující služby krizových lůžek v azylových zařízeních

KP-BL(67): Nedostatečná kapacita azylového bydlení

KP-BL(77): Podporovat rozšiřování azylových služeb pro osamělé ženy bez přístřeší.

FPS-BR : nedostačující kapacity

PR-HU(6): Udržet rozšířit a zkvalitnit sociální bydlení pro matky s dětmi

ST-MK(p3): podpora azylového bydlení je občany žádána

ST-PO(7) Chybí služby pro matky s dětmi

ST-RO(7): zřídit azylové bydlení (11)azylové bydlení patří k základním prioritám

SS-TI(3): plánují zřízení azylového domu pro matky s dětmi

APU-ZN(49): ženám bez přístřeší nejsou poskytovány žádné ubytovací služby

KP-ZN(82): plánují rozvoj azylového bydlení, podporu denního centra s krizovými lůžky

ST-BU(2): plánují vybudování / rekonstrukci objektu pro tyto účely

Studované dokumenty jednoznačně potvrzují oprávněnost této hypotézy. Většina obcí plánuje zřízení, rozšíření kapacit nebo alespoň udržení služby azylového bydlení pro matky s dětmi. Je tedy zvýraznění této služby a důraz na další rozšiřování přirozenou součástí krajské koncepce rozvoje sociálních služeb.

II.B.2: Azylové bydlení pro utajované a týrané osoby má omezené - nedostatečné kapacity.

KP-BO(74): rozšíření personální a prostorové kapacity azylového zařízení s utajovanou adresou

KP-BO(75): rozšíření personální kapacity azylových zařízení

KP-BL(67): Nedostatečná kapacita azylového bydlení

FPS-BR : není

ST-RO(7): zřídit azylové bydlení (11)azylové bydlení patří k základním prioritám

VA-SL: je velký zájem o zřízení a služby azylového domu

KP-ZN(82): plánují rozvoj azylového bydlení, podporu denního centra s krizovými lůžky

Studované dokumenty pocházející zejména z větších měst jednoznačně potvrzují oprávněnost této hypotézy. Některé obce plánují zřízení nebo rozšíření kapacit azylového bydlení pro týrané osoby. Pouze v Brně je azylové zařízení s utajenou adresou, které slouží obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a obchodování s lidmi. Z příslušného dokumentu vyplývá, že toto zařízení uspokojilo poptávku zhruba z poloviny. Jestliže statistiky ukazují, že patologických jevů v rodinách přibývá, pak je nezbytné, aby součástí krajské koncepce rozvoje sociálních služeb bylo také zdůraznění rozvoje této služby a to nejen v krajském městě, ale i v ve všech větších městech kraje..

II.B.3: Služeb centra pro rodinu jsou v regionu zapotřebí, služba neexistuje.

KP-BL(67): Podporovat asistenci v rodinách s vážnými výchovnými problémy, u dětí s vážným handicapem
KP-BL(68): Podporovat služby pro rodinu, kde dochází k násilí vůči některému členu rodiny.
FPS-BR : není
ST-PO(16) plánují poradnu – centrum pro rodiny s dětmi, mládež a zkvalitnění života
ST-KY(5): v Centru sociálních služeb budou poskytovat sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
VA-SL: je velký zájem o centrum denních služeb-denní stacionář
ST-SL: plánují zřízení centra denních služeb (zájem mají rodiče postižených dětí)

Hypotéza o neexistenci služeb centra pro rodinu je podepřena jen v několika dokumentech, ale to nikterak nesnižuje vážnost problému. Spíše si tvůrci komunitních plánů a strategií rozvoje sociálních služeb neuvědomili možnost existence takových center, které samozřejmě mohou být součástí jiných institucí (zejména v menších obcích). V krajské koncepci rozvoje sociálních služeb je možno vedle důrazu na potřebnost takových služeb poskytnout i metodický návod k činnosti a službám takového centra.

II.B.4: Služby zajišťující osobní asistenci v rodinách s dětmi nejsou v regionu poskytovány a jsou zapotřebí.

KP-BO(28): Zvýšení kapacity služeb osobní asistence je průřezová priorita
KP-BO(62): rozšíření služby rodinných sociálních asistentů
KP-BL(67): Podporovat asistenci v rodinách s vážnými výchovnými problémy, u dětí s vážným handicapem
FPS-BR není

V analyzovaných dokumentech je sice často citována potřeba asistenční služby, ale asistence pro problémové rodiny, nebo takové, v nichž je řešení některých situací nad síly a možnosti členů rodiny, je praktikována pouze v Brně. Je možné, že v ostatních městech a obcích není potřeba takových služeb pocíťována. Je ale krajně nepravděpodobné, že by se tam takové rodiny nevyskytovaly. V krajské koncepci rozvoje sociálních služeb by tady mohla být taková služba zvýrazněna a zřízení instituce rodinného sociálního asistenta doporučeno.

II.B.5: Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi nejsou v regionu poskytovány.

KP-BO(69): prevence sociální izolace rodičů pečujících o děti
FPS-BR : nedostačující kapacity
KP-ZN(68): zřídit nízkoprahová centra pro děti a mládež včetně aktivizační služby
VA-BU(7): chybí služby sociálně aktivizační služby

V předložených dokumentech nebyla potřeba takové služby explicitně vyjádřena. Z některých náznaků bylo ale možné soudit, že si autoři dokumentů uvědomují důležitost takové služby, ale že není zcela jasné, jaký by měla mít obsah a rozsah. Pokud by tedy sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, v nichž panuje nesoulad nebo sociálně patologické tendence, byly pojaty do krajské koncepce sociálních služeb, bylo by třeba pamatovat na definování těchto služeb, metodickou pomoc a zajištění personální i ekonomické.

• II.C ČLOVĚK V KRIZI

II.C.1: V našem regionu neexistuje sociální bydlení pro osoby v nouzi (ubytovny, noclehárny, malometrážní byty).

KP-BL(87): Podle názoru poskytovatelů by byl potřeba azylový dům pro ženy, (88) sociální byty,

FPS-BR : není
ST-PO(7) Klienti by přivítali sociální byty, azylový dům, noclehárnu
ST-KY(6): budou mapovat potřeby sociálního, krizového bydlení
ST-ŽI(15): chybí chráněné bydlení, azylový dům
VA-BU(7): chybí sociální bydlení, azylový dům
ST-BU(2): plánují vybudování / rekonstrukci objektu pro tyto účely

Ze získaných dokumentů lze jednoznačně potvrdit oprávněnost této hypotézy. Sociální bydlení chybí a obce většinou nemají prostředky na jeho zajištění. Důležitým článkem v krajské koncepci sociálních služeb by tato oblast nesporně byla. Je pravděpodobné, že by to pomohlo obcím otevřít cesty k získání prostředků z českých i evropských dotací.

II.C.2: Neexistuje možnost diferencovaného (dle pohlaví, sociální situace) ubytování pro osoby bez přístřeší.

KP-BL(67): Nedostatečná kapacita azylového bydlení
FPS-BR : nedostačující kapacity
ST-KY(6): budou mapovat potřeby sociálního, krizového bydlení pro ženy, matky muže (otce s dětmi v tísní)
ST-VE(3): budou věnovat pozornost osobám bez přístřeší

Podle sledovaných dokumentů je nedostatečná kapacita azylového bydlení vůbec a diferencovaného ubytování pro osoby bez přístřeší pak zejména. Hypotéza tedy má své opodstatnění a měla by vést k formulování takového doporučení krajské koncepce sociálních služeb, které by umožnilo zřízení takových zařízení a vzájemnou výpomoc sousedních regionů při jeho využívání.

II.C.3: Neexistuje non-stop telefonická krizová linka.

KP-BL(78): Linka důvěry je
VA-KU(21) je zapotřebí telefonická krizová pomoc
ST-KY(4): plánují zřízení krizové telefonní linky
SV-TI(17): chybí linka důvěry
APU-ZN(47): uživatelé by přivítali non-stop pomoc po telefonu
KP-ZN(70): udržet a modernizovat Linku naděje
VA-BU(7): chybí telefonní krizová pomoc

Ve větších městech telefonická krizová linka funguje, někde však jen po omezenou dobu. Hypotéza je tak oprávněná zčásti. Krajská koncepce sociálních služeb by však mohla vedle doporučení nepřetržité služby na telefonní krizové lince mohla iniciovat i rozšíření škály služeb této linky např. o složku informační případně o tísňovou péči, což by byla možnost nepřetržité distanční hlasové a/nebo elektronické komunikace s osobami, které se cítí z nějakých důvodů ohroženy.

II.C.4: Je poskytována pouze minimální péče o dlouhodobě nezaměstnané (poradenství, psychologická péče).

FPS-BR : nedostačující kapacity
ST-PO(17) plánují podporu zaměstnatelnosti osob v krizi

Analyzované dokumenty nevěnují tomuto problému pozornost. Z toho nemusí nutně vyplývat, že je tato péče opomíjena. Je možné, že obce předpokládají, že je to starost úřadů práce. Nicméně by bylo vhodné, aby péče o dlouhodobě nezaměstnané měla v krajské koncepci služeb svoje místo. Dlouhodobá nezaměstnanost je totiž jednou z poměrně spolehlivých cest k sociální exkluzi.

II.C.5: Personální kapacity terénní komunitní práce jsou malé – nedostatečné.

KP-BL(87): Podle názoru poskytovatelů chybí osobní asistence

FPS-BR : nedostačující kapacity

ST-MK(p5): nezbytná je podpora terénních programů

O nedostačující kapacitě terénních služeb lze mluvit jako problému, který se vyskytuje ve službách všem cílovým skupinám. Hypotéza tedy má své oprávnění. Pro argumentaci potřebnosti a umístění v krajské koncepci sociálních služeb je důležitý trend jednak pečovat o člověka v jeho přirozeném prostředí a jednak zvyšování účinnosti tím, že služba jde za klientem a nikoli klient za službou.

• II.D LIDÉ FYZICKY A DUŠEVNĚ NEMOCNÍ

II.D.1: Tlumočnické, překladatelské, průvodcovské služby nejsou v našem regionu poskytovány.

KP-BO(134): vytvoření řídicího centra tlumočnických služeb pro sluchově postižené

KP-BL(49): Služby průvodcovské a předčitatelské jsou dostačující.

ST-BU(2): tato cílová skupina není uvažována

Ve většině získaných dokumentů není těmto službám věnována pozornost. Pouze ve větších městech, kde lze předpokládat větší koncentraci problémů se zmíněnými službami počítají a považují je za dostačující. Hypotéza je tedy oprávněná jen zčásti – neplatí kategorické tvrzení. Krajská koncepce by měla najít řešení a doporučení pro poskytování těchto služeb zejména v malých městech a obcích.

II.D.2: Služby osobní asistence jsou kapacitně nepostačující.

KP-BO(28): Zvýšení kapacity služeb osobní asistence je průřezová priorita

KP-BO(104): zvýšení kapacity poskytování terénní respitní péče (118)(139)

KP-BL(42): Je omezená míra asistenčních služeb. (43) Chybí odlehčovací péče pro osoby, které pečují o zdravotně postižené.

FPS-BR : nedostačující kapacity

PR-HU(3): Zajištění a podpora osobní asistence a odlehčovací péče

ST-PO(6) Klienti by přivítali osobní asistenci

SS-TI(2): město připravuje zřízení služby osobní asistence

Podobně jako u terénních služeb lze mluvit o službách osobní asistence. Je to problém u všech cílových skupin, ale tam, kde jsou lidé fyzicky nebo duševně nemocní, je služeb osobní asistence a respitní péče obzvláště žádoucí. Hypotéza tedy má své oprávnění. V krajské koncepci sociálních služeb by opět měla být zdůrazněna tendence pečovat o člověka v jeho přirozeném prostředí, což je velice důležité právě u klientů zdravotně či mentálně postižených a těch, kteří o ně pečují.

II.D.3: Služba chráněného bydlení pro lidi se zdravotním postižením je poskytována v omezeném rozsahu – neodpovídá poptávce.

KP-BO(28): Zřizování chráněného bydlení pro zdravotně postižené je průřezová priorita

KP-BO(88): posílení kapacity chráněného bydlení

KP-BL(28): Chybí chráněné bydlení pro ZP

FPS-BR : není

ST-PO(7) Chybí centrum pro zdravotně postižené (15) plánují jeho výstavbu

APU-ZN(46): systém chráněného bydlení v regionu nedostačuje

KP-ZN(83): plánují zřízení centra pro zdravotně postižené a podporu chráněného bydlení

Ze studovaných dokumentů je zřejmé, že obce zjišťují značný zájem o tuto službu a předpokládají vybudování zařízení, kde bude k dispozici chráněné bydlení pro lidi se zdravotním postižením. Kromě toho mají zájem zřídit i chráněná pracoviště pro zdravotně postižené. Poptávka je velká možnosti zejména menších obcí malé. Zařazením těchto služeb do krajské koncepce, dotacemi z kraje a pomocí k získání dotací z EU, by bylo možné poptávku uspokojit.

II.D.4: Služba chráněného bydlení pro lidi dlouhodobě duševně nemocné je poskytována v omezeném rozsahu – neodpovídá poptávce.

KP-BO(88): posílení kapacity chráněného bydlení

KP-BL(42): Nízká kapacita chráněného bydlení pro mentálně postižené osoby, nedostatek chráněných dílen a pracovišť.

FPS-BR : není

ST-KY(11): zcela chybí a je potřebné vytvoření komplexního programu pro duševně nemocné

SS-TI(2): plánují zřízení chráněného bydlení pro mentálně postižené

APU-ZN(47): pro mentálně postižené chráněné dílny, bydlení a uvnitř hledat formy podpory návratu do běžného života

KP-ZN(83): plánují zřízení chráněného bydlení pro mentálně postižené

Také tato hypotéza je opodstatněná, protože z předložených dokumentů vyplývá, že je značný zájem o tuto službu a předpokládají vybudování zařízení, kde bude k dispozici chráněné bydlení pro lidi s mentálním nebo smyslovým postižením či lidi duševně nemocné. Mají také zájem zřídit chráněná pracoviště pro zdravotně postižené a připravovat komplexní programy pro duševně nemocné. Zařazením těchto služeb do krajské koncepce, dotacemi z kraje a pomocí k získání dotací z EU, by bylo možné poptávku uspokojit alespoň ve větších městech.

• II.E LIDÉ S KOMPLIKOVANÝM VZTAHEM K MAJORITY SPOLEČNOSTI

II.E.1: Personální kapacity terénní práce jsou malé - nedostatečné.

KP-BO(151): posílení terénní sociální práce – streetworku

KP-BO(164): zajištění plynulého poskytování terénních programů pro sociálně vyloučené osoby z romské komunity navýšením počtu terénních pracovníků

KP-BO(165): vytvoření profesní skupiny poskytovatelů terénních programů

KP-BL(26): Azylantů a Romové považují sociální služby za nedostačující.

FPS-BR : nedostačující kapacity

ST-BU(2): tato cílová skupina není uvažována

Práce s touto cílovou skupinou je považována za věc veřejného zájmu, protože slouží k prevenci sociálně patologických jevů. Nabídka služeb a programů je zejména ve větších městech relativně velká, ale problém spočívá v tom, lidé s komplikovaným vztahem ke společnosti tyto služby příliš nevyhledávají. Proto narůstá význam terénní práce. Jenomže tato práce je velice namáhavá a vzhledem k častému výskytu syndromu vyhoření mívá pro realizaci programů nedostačující personální kapacitu. Hypotéza je tedy opodstatněná a vybízí k tomu, aby byla v krajské koncepci sociálních služeb věnována terénním sociálním službám určeným pro nepřizpůsobivé občany větší pozornost.

II.E.2: Nízkoprahové komunitní centrum pro práci s romskou komunitou buď neexistuje nebo není zajištěna stabilita jeho existence.

KP-BO(168): vytvoření centra integračních služeb

KP-BL(29): Respondenti v průzkumu požadují zřízení centra pro etnické menšiny.
ST-PO(17) plánují využití IQ-Roma servis (Brno)

V analyzovaných dokumentech je jen výjimečně výslovně uvedena potřeba zvláštní pozornosti službám romskému etniku. Je pravděpodobné, že problémy rostou tam, kde je větší soustředění Romů. Týká se to především Brna, kde pamatují na vytvoření centra integračních služeb a další programy určené Romům nebo jiným etnickým skupinám. Hypotéza je tedy opodstatněná zčásti. Tam, kde je potřeba pocíťována, tam bude zřízeno nízkoprahové komunitní centrum.

II.E.3: Služba bytů na půl cesty je v regionu neznámá.

KP-BO(168): vytvoření centra integračních služeb

KP-BL(87): Podle názoru poskytovatelů chybí dům na půl cesty.

FPS-BR : není

ST-PO(17) plánují větší využití domu na půl cesty

VA-BU(7): chybí domy na půl cesty

Hypotéza je opodstatněná zčásti, protože služba bytů na půl cesty je skutečně zmiňována jen v několika předložených dokumentech. Nebylo by dobré z toho vyvodit její nepotřebnost, protože z jiných částí dokumentů plyne, že problémy, které by služba bytů na půl cesty řešila nebo zmírňovala, v regionu jsou. Je tedy pravděpodobné, že je tato služba málo známá nebo nedocenená, což by šlo změnit jejím vřazením a vysvětlením v krajské koncepci sociálních služeb.

• II.F SENIOŘI

II.F.1: Služby osobní asistence nejsou zatím v našem regionu využívány (tak, jak mohou být).

KP-BO(28): Zvýšení kapacity služeb osobní asistence je průřezová priorita

KP-BO(46): podpora osob pečujících o seniory v domácím prostředí

KP-BL(52): Je omezená míra asistenčních služeb

FPS-BR : nedostačující kapacity

PR-HU(3): Zajištění a podpora osobní asistence

ST-KY(7): využití malé (7 ročně)

VA-SL: je velký zájem o zřízení asistenční služby

SS-TI(2): město připravuje zřízení služby osobní asistence i odlehčovací služby

SV-TI(14): chybí služby osobní asistence

ST-VY(4): prioritou je pečovatelská služba

ST-ŽI(15): rádi by využívali asistenční služby i odlehčovací služby

VA-BU(7): chybí služby osobní asistence

Ve sledovaných dokumentech je cílové skupině seniorů věnována největší pozornost. Převažuje nabídka služeb, které jsou zaměřeny k uspokojení základních fyzických potřeb. Je patrný trend podporovat setrvávání seniorů v přirozeném prostředí. To s sebou přináší zvýšenou potřebu asistenčních a respitních služeb. Hypotéza je opodstatněná v tom smyslu, že služby osobní asistence nejsou využívány, protože jejich nabídka a kapacitní možnosti jsou velice omezené. Zařazení k prioritám v krajské koncepci by mohlo umožnit větší rozšíření a tím i využívání této služby.

II.F.2: Nabídka terénní pečovatelské služby je omezená (převyšuje ji poptávka).

KP-BO(42): rozšíření terénní pečovatelské služby

KP-BL (18) : Vzhledem ke stárnutí populace v regionu zájem o terénní služby narůstá.

FPS-BR : nedostačující kapacity

ST-PO(3): většina dotazovaných by měla zájem o terénní pečovatelské služby
ST-PO(14) plánují podporu existence pečovatelské služby
ST-KY(10): plánují rozšíření peč. služby
ST-RO(7): posílit pečovatelskou službu(11)zvýšení kapacity patří k základním prioritám
ST-SL: priorita udržení a rozšíření pečovatelské služby, zřízení centra denních služeb
SS-TI(2): plánují rozšíření pečovatelské služby
SV-TI(14): chybí pečovatelská služba v domácnostech – terénní
ST-VY(4): prioritou je pečovatelská služba
KP-ZN(77): podpora dostupnosti pečovatelské služby na celém území regionu
ST-ŽI(15):rádi by využívali pečovatelské služby

Předložená hypotéza je opodstatněná. Poptávka po terénní pečovatelské službě je opravdu velká, jak vyplývá ze zkoumaných dokumentů, ale nabídka je zřejmě podle týchž dokumentů nedostačující. Proto obce zahrnují do svých strategických plánů rozvoje sociálních služeb je zřízení, udržování, rozšiřování, zlepšení dostupnosti. To také patrně bude přirozenou součástí krajské koncepce.

II.F.3: Ve městě (regionu) je nedostatek volnočasových (vzdělávacích, sportovních, kulturních) aktivit pro seniory.

KP-BO(45): podpora dobrovolnické činnosti seniorů
KP-BO(47): vznik centra denních služeb
KP-BL(17) : Ve městě je dostatečná nabídka volnočasových aktivit, ale je dostupná seniorům ve městě. Občané v ostatních obcích to mají komplikované.
ST-PO(15) plánují udržení a rozvoj klubových aktivit seniorů
APU-ZN(46): nedostatečná nabídka aktivit pro seniory v malých obcích
KP-ZN(79): zintenzivní podporu aktivního a společenského života seniorů

Z přístupných materiálů je možné soudit, že nabídka volnočasových aktivit pro seniory je značná především ve velkých městech. Pro klienty z malých obcí je většinou nedostupná nebo nedostatečná. K zajímavým námětům patří rozšíření možností nabídkou dobrovolnických nebo charitativních činností seniorů, zřízením denního centra, kde budou senioři moci pěstovat klubovou nebo zájmovou činnost. Hypotéza je platná jen zčásti, nicméně může pobídnout k hledání dalších volnočasových aktivit. Je jisté, že v krajské koncepci bude položen na služby seniorům velký důraz a nebude opomenuta podpora aktivního a společenského života seniorů.

II.F.4: V regionu není poskytována non-stop pečovatelská služba.

KP-BO(42): rozšíření terénní pečovatelské služby ve smyslu časovém
KP-BO(43): Zřízení služby tísňové péče pro seniory
KP-BL(28): Klienti žádají rozšíření kapacity DPS s nepřetržitým provozem. (29)
Možnost poskytování pečovatelské služby nepřetržitě
FPS-BR : není
VA-KU(14)Respondenti vidí jako nejdůležitější udržení pečovatelské služby
ST-KY(10): zjišťují zájem o non-stop pečovatelskou službu a osobní asistenci
ST-RO(7): posílit pečovatelskou službu
SV-TI(14): tísňová péče pro seniory

Z analyzovaných dokumentů vyplývá, že pečovatelská služba je poskytována v přiměřené míře, ale občané pociťují potřebu, aby byla poskytována časově neomezeně. Některé obce počítají s rozšířením pečovatelských služeb dosud provozovaných jen ve dne na celonoční provoz. Zazněly i požadavky na zřízení nebo rozšíření tísňové péče pro seniory. Požadavek takovýchto nepřetržitých služeb je oprávněný, protože problémy jakéhokoli druhu si nevybírají čas, kdy by mohly nastat. Pokud se má preferovat setrvávání seniorů v přirozeném prostředí, je nezbytné, aby si mohli být jisti pomocí v okamžení, kdy to

budou potřebovat, tedy kdykoli. Hypotéza o neexistenci non-stop pečovatelské služby je oprávněná a měla by iniciovat zařazení takové služby do krajské koncepce sociálních služeb.